

quibus hoc ante ultimum iudicium præstaretur; quia et nunc idem ipsi sunt; et ipsum corpus est inimicorum secundum invidentiam qua æmulantur populum Dei. Et nunc ubi possunt, et sonant et levant caput; sed particulatim, non universaliter sicut in fine sæculi, novissimo imminente iudicio. Tamen ipsum corpus est, et in his qui inde credituri sunt, atque in corpus aliud transituri; (horum enim facies salubriter impletur ignominia, ut quærant nomen Domini:) et in illis qui usque in finem in eadem malitia perseverant, qui ponuntur ut stipula ante faciem venti, et sylvæ montibusque infructuosis similes, comburuntur. Ad quos denuo revertitur, dicens: « Erubescant, et conturbentur in sæculum sæculi¹. » Non enim in sæculum sæculi conturbantur, qui quærant nomen Domini: sed respicientes ignominiam peccatorum suorum, ad hoc conturbantur, ut quærant nomen Domini, per quod non conturbentur.

XIV. Rursusque ad hos redit, qui in eadem societate inimicorum ad hoc confundendi sunt, ne confundantur in æternum; et ad hoc perendi in quantum mali sunt, ut boni facti inveniantur in æternum. De his enim cum dixisset. « Et confundantur, et pereant; » statim subiecit, « Et cognoscant quia nomen tibi Dominus, tu solus altissimus in omni terra². » Ad hanc cognitionem venientes sic confundantur, ut placeant; sic pereant, ut permaneant. « Cognoscant, inquit, quia nomen tibi Dominus: » tanquam non vero nec suo nomine nuncupentur, quicumque alii domini nominantur, quoniam serviliter dominantur, et vero Domino comparati nec domini sunt: sicut dictum est: « Ego sum qui sum³; » tanquam non sint ea quæ facta sunt, si comparentur ei a quo facta sunt. Quod vero adjunxit, « Tu solus altissimus in omni terra, »

¹ Psal. LXXXII, 18. — ² Ibid. 19. — ³ Exod. III, 14.

vel, sicut alii codices habent, « Super omnem terram: » utique et in omni cœlo, vel super omne cœlum: sed hoc dicere maluit, quo terrena superbia premeretur. Desinit enim superbire terra, id est, homo, cui dictum est, « Terra es¹: » et « Quid superbit terra et cinis²? » Cum cognoscit Dominum esse altissimum super omnem terram, id est, nullius hominis cogitationes valere adversus eos, qui secundum propositum vocati sunt, et de quibus dicitur, « Si Deus pro nobis, quis contra nos³? »

ENARRATIO
IN PSALMUM LXXXIII.

I. PSALMUS iste⁴ « Pro torcularibus⁵, » inscribitur. Et quantum advertit nobiscum Charitas Vestra, (quia vos intentissime audire advertebamus,) nihil in ejus textu dictum est, vel de prelo, vel de fiscinis, vel de lacu, vel de instrumentis aut ædificio torcularis; omnino nihil in eo tale audivimus. Unde quid sibi velit titulus ejus, quod inscribitur: « Pro torcularibus, » non parva quæstio est. Profecto enim si post istum titulum aliquid de talibus rebus diceret, quales commemoravi, crederetur a carnalibus vere ista visibilia torcularia voluisse cantare: quia vero titulum imposuit « Pro torcularibus, » et nihil postea in omni versu Psalmi dixit de his torcularibus notissimis oculis nostris; non dubitatur esse alia torcularia, quæ nos hic quærere et intelligere voluit Spiritus Dei. Quapropter quid agatur in his visibilibus torcularibus recordemur, et hoc

¹ Gen. III, 19. — ² Eccli. X, 9. — ³ Rom. VIII, 28 et 31. — ⁴ Vide D. Guillon, tom. XXII, pag. 2-4. — ⁵ Psal. LXXXIII, 1.

videamus quemadmodum spiritaliter geratur in Ecclesia. Uva certe pendet in vitibus, et oliva in arboribus; (his enim duobus fructibus solent torcularia præparari:) et quando pendent in fruticibus suis, tanquam libero aëre perfruuntur; et nec uva vinum est, nec oliva oleum, ante pressuram. Sic sunt homines quos prædestinavit Deus ante sæcula conformes fieri imaginis unigeniti Filii sui¹, qui præcipue in passione magnus botrus expressus est. Hujusmodi ergo homines antequam accedant ad servitum Dei, fruuntur in sæculo tanquam deliciosa libertate, velut uvæ aut olivæ pendentes: sed quoniam dictum est, « Fili, » accedens ad servitum Dei, sta in justitia et timore, » et præpara animam tuam ad tentationem²: » accedens quisque ad servitum Dei, ad torcularia se venisse cognoscat; contribulabitur, conteretur, comprimetur; non ut in hoc sæculo pereat, sed ut in apothecas Dei defluat. Exuitur carnalium desideriorum integumentis, quasi vinaciis: hoc enim ei contigit in desideriis carnalibus, propter quæ et Apostolus dicit: « Exuite vos veterem hominem, et induite novum³. » Hoc totum non fit nisi de pressura. Propterea torcularia nominantur Ecclesiæ Dei hujus temporis.

II. Sed in torcularibus positi qui sumus? Filii Core. Sic enim additum est, « Pro torcularibus, filiis Core. » Filios Core interpretatos habemus Filios calvi, quantum nobis qui illam linguam noverunt, per ministerium quod Deo debebant, interpretari potuerunt: et in hoc non defugio magnum mysterium intueri, et adjuvante Domino invenire vobiscum. Non enim tanquam a filiis pestilentie omnis est irridenda calvities; ne cum quisque sacratam calvitiam irriserit, a dæmoniis dissipetur. Nam et Elisæus ibat, et insensati pueri clamaverunt post eum, « Calve,

¹ Rom. viii, 29. — ² Eccli. ii, 1. — ³ Coloss. iii, 9.

» calve: » et propter sacramentum implendum, conversus ad Dominum petivit, ut eos ursi de sylva exeuntes comederent¹. Abrepta est quidem illorum infantia in exitium vitæ de hoc sæculo; mortui sunt pueri, senes quandoque morituri: verumtamen sacramenti terror datus est hominibus. Elisæus enim personam cujusdam tunc gerebat, cujus filii sumus, filii Core, Domini scilicet nostri Jesu Christi. Jam occurrit Charitati Vestræ ex Evangelio, quare calvus gerebat personam Christi, recordamini quod in Calvariæ loco crucifixus est². Sive ergo hoc interpretatur « Filiis Core, » sicut secuti priores diximus; sive aliud aliquid, quod nos forsitan latet; interim quod occurrit, videte quia plenum est sacramento. Filii Core, filii Christi. Nam et filios suos dicit sponsus, cum ait: « Non » possunt filii sponsi jejuna, quando cum illis est sponsus³. » Christianorum sunt ergo ista torcularia.

III. In pressuris autem constituti ad hoc conterimur, ut amore nostro, quo ferebamur in ista mundana, sæcularia, temporalia, fluxa atque peritura, passi in eis in hac vita tormenta et tribulationes pressurarum et abundantiam tentationum, incipiamus quærere illam quietem, quæ non est de hac vita, nec de hac terra: et fit Dominus, ut scriptum est, « Refugium pauperi⁴. » Quid est « Pauperi? » Tanquam destituto, sine ope, sine auxilio, sine aliqua re, de qua in terra præsumat. Talibus enim pauperibus adest Deus. Quia homines etsi abundant pecunia in hac terra, respiciunt quod ait Apostolus, « Præcipe divitibus hujus mundi non superbe sapere, neque » sperare in incerto divitiarum⁵. » Et considerantes quam sit incertum unde gaudebant, antequam accederent ad servitum Dei, id est, antequam introirent in torcu-

¹ 4 Reg. ii, 23, 24. — ² Math. xxvii, 33. — ³ Id. ix, 15. — ⁴ Psal. ix, 10. — ⁵ 1 Tim. vi, 17.

laria, vident ex ipsis divitiis vel habere se pressuras cogitationum, quomodo ea gubernentur, quomodo custodiantur; vel si paululum inclinaverint cupiditatem ut ea diligant, plus eos impleri timoribus quam fructibus. Quid enim tam incertum, quam res volubilis? Nec immerito ipsa pecunia rotunda signatur, quia non stat. Tales ergo etsi habeant aliquid, pauperes sunt. Qui vero nihil horum habent, et habere desiderant, inter reprobandos divites computantur. Non enim attendit Deus facultatem, sed voluntatem. Pauperes igitur destituti omne ope sæculari, quia etsi ea circumfluant, intelligunt quam incerta sint; et ingemiscetes ad Deum, nihil habentes in hoc sæculo quo delectentur, quo teneantur, in abundantia pressurarum et tentationum tanquam in torcularibus constituti, defluant vinum, defluant oleum. Quæ sunt ista nisi bona desideria? Restat enim illis desiderandus Deus, jam non amant terram. Amant enim qui fecit cælum et terram. Amant, et nondum cum eo sunt. Desiderium eorum differtur, ut crescat; crescit, ut capiat. Non enim parvum aliquid daturus est Deus desideranti, aut parum exercendus est ad capacitatem tanti boni. Non aliquid Deus quod fecit daturus est, sed se ipsum qui fecit omnia. Ad capiendum Deum exercere, quod semper habiturus es diu desidera. Reprobati sunt in populo Israël, qui festinaverunt: assidue affectus iste reprehenditur in Scriptura festinantium. Qui sunt enim qui festinant? Qui conversi ad Deum, cum hic non invenerint requiem quam quærebant, et gaudia quæ promittebantur, tanquam in itinere deficientes, et longum sibi quiddam donec hoc sæculum vel hæc vita finiantur, restare arbitrantur, et quærentes hic aliquam requiem, quæ si habetur, falsa est; respiciunt retro, et decidunt a proposito: nec attendunt cum quanto

terrore dictum est: « Memento te uxoris Lot ¹. » Ut quid enim statua salis effecta est ², si non homines condit, ut sapiant? Ergo exemplum illius malum, tibi fit bonum, si caveris. Mementote, inquit, uxoris Lot. Respexit enim retro, unde liberata erat a Sodomis, et ibi remansit, unde respexit; ipsa in loco mansura, et transeuntes alios conditura. Liberati ergo a Sodomis præteritæ vitæ, non respiciamus retro. Nam hoc festinare est, non attendere quod promisit Deus, quia longe est, et respicere ad id quod proximum est, unde jam liberatus es. De talibus quid dicit apostolus Petrus? « Contigit illis res veri proverbii, » Canis conversus ad suum vomitum ³. » Premebat enim pectus conscientia peccatorum, accepta indulgentia quasi vomuisti, et revelatum est pectus tuum; facta est bona conscientia ex mala conscientia: quid rursus converteris ad vomitum tuum? Si canis hoc faciens horret oculis tuis, tu quid eris oculis Dei?

IV. Unusquisque autem, fratres charissimi, de loco itineris sui, ad quem proficiendo pervenit, et quem vovit Deo, inde respicit retro, cum ipsum dimiserit. Verbi gratia, statuit castitatem conjugalem servare, inde enim incipit justitia, recessit a fornicationibus, et ab illa illicita immunditia: quando se ad fornicationes converterit, retro respexit. Alius ex munere Dei majus aliquid vovit, statuit nec nuptias pati: qui non damnaretur, si duxisset uxorem, post votum quod Deo promisit si duxerit, damnabitur: cum hoc faciat, quod ille qui non promiserat; tamen ille non damnatur, iste damnatur. Quare, nisi quia iste respexit retro? Jam enim ante erat, iste autem illuc nondum pervenerat. Sic virgo, quæ si nuberet, non peccaret ⁴, sanctimonialis si nupserit, Christi adultera deputabitur.

¹ Luc. xxvii, 32. — ² Gen. xix, 26. — ³ 2 Petr. ii, 22. — ⁴ 1 Cor. vii, 28.

Respexit enim retro de loco quo accesserat. Sic quibus placet relicta omni spe sæculari et omni actione terrena, conferre se in societatem sanctorum, in communem illam vitam, ubi non dicit aliquis aliquid proprium, sed sunt illis omnia communia, et est illis anima una et cor unum in Deum¹; quisquis inde recedere voluerit, non talis habetur qualis ille qui non intravit. Ille enim nondum accessit, iste retro respexit. Quapropter, charissimi, quomodo quisque potest, vovete, et reddite Domino Deo vestro quod quisque potuerit²; nemo retro respiciat, nemo pristinis suis delectetur, nemo avertatur ab eo quod ante est, ad id quod retro est: currat donec perveniat; non enim pedibus, sed desiderio currimus. Nullus autem in hac vita pervenisse se dicat. Quis enim potest tam perfectus esse quam Paulus? Et ait tamen: « Fratres, ego » me non arbitror apprehendisse: unum autem, quæ » retro oblitus, in ea quæ ante sunt extentus, secundum » intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis Dei » in Christo Jesu³. » Vides Paulum adhuc currere, et te jam existimas pervenisse?

V. Si ergo sentis pressuras hujus mundi, etiam cum felix es, intellexisti te esse in torculari. Putatis enim, fratres mei, infelicitatem sæculi metuendam esse, et felicitatem non esse metuendam? Imovero nulla infelicitas frangit, quem felicitas nulla corrumpit. Quomodo ergo cavenda et timenda est ipsa corruptrix, ne te blandiendo seducat? Ne incumbas in baculum arundinis: nam et hoc scriptum est, quosdam incumbere in baculum arundinis. Noli te credere⁴, fragile est quo niteris, frangitur et interimit te. Si ergo felicitate tibi iste mundus arrideat, in pressura te computa, ut dicas: « Tribulatio-

¹ Act. II, 44, et IV, 34. — ² Psal. LXXV, 12. — ³ Philip. III, 13, 14. — ⁴ 4 Reg. XVIII, 21.

» nem et dolorem inveni, et nomen Domini invocavi¹. » Non dixit: Inveni tribulationem, nisi quamdam quæ latet. Quædam enim tribulatio quosdam in hoc sæculo latet, qui putant sibi bene esse, cum peregrinentur a Domino. « Quandiu enim sumus in corpore, inquit, peregrinamur » a Domino². » Si a patre tuo homine peregrinaberis, miser esses: a Domino peregrinaberis, et felix es? Ergo sunt qui putant bene sibi esse. Qui autem intelligunt in qualibet circumflentia copiarum et voluptatum, quamvis ad nutum cuncta deserviant, quamvis nihil molestum irrepit, nihil adversum terreat, tamen in malo se esse quandiu peregrinantur a Domino, acutissimo oculo tribulationem et dolorem invenerunt, et nomen Domini invocaverunt. Talis est qui cantat in hoc Psalmo. Quis est? Corpus Christi. Quis est iste? Vos, si vultis; nos omnes, si volumus; omnes filii Core, et omnes unus homo, quia unum Christi corpus. Quomodo non est unus homo, qui unum caput habet? Caput omnium nostrum Christus est: corpus illius capitis omnes nos sumus. Et omnes in hac vita in torcularibus sumus. Si bene sapimus, jam ad torcularia venimus. Ergo in pressuris tentationum constituti, edamus hanc vocem, et præmittamus desiderium nostrum. « Quam dilectissima sunt, inquit, tabernacula tua, Domine » virtutum³! » Erat in tabernaculis quibusdam, id est, in torcularibus: sed desiderabat alia tabernacula ubi nulla pressura est. In his illuc suspirabat, ab his in illa per desiderii canalem quodam modo defluebat.

VI. Et quid sequitur? « Concupiscit et deficit anima » mea in atria Domini⁴. » Parum est, « Concupiscit et » deficit: » sed quo deficit? « In atria Domini. » Defecit uva pressa: sed quo defecit? In vinum et in lacum, et in apothecæ requiem, servanda in quiete magna. Hic desi-

¹ Psal. CXIV, 3. — ² 1 Cor. V, 6. — ³ Psal. LXXXIII, 2. — ⁴ Ibid. 3.

deratur, ibi capitur : hic suspiratur, ibi gaudetur : hic oratur, ibi laudatur : hic gemitur, ibi exultatur. Ea quæ dixi quasi dura hic nemo aversetur, nemo quasi nolit pati. Metuendum est, ne uva, dum torcular timet, ab avibus vel a feris comedatur. In magna videtur tristitia esse, cum dicit : Concupiscit et deficit anima mea in atria Domini : » non enim habet quod desiderat. Sed numquid sine gaudio est? Quo gaudio? Quod ait Apostolus : « Spe » gaudentes. » Ibi jam re gaudebit, modo adhuc spe. Ideoque qui spe gaudent, quia certi sunt se accepturos, tolerant in torculari omnes pressuras. Propterea et ipse Apostolus cum dixisset : « Spe gaudentes ; » quasi his loqueretur, qui jam in torculari sunt ; addidit statim : « In » tribulatione patientes. In tribulatione, inquit, patientes : quid deinde? In oratione tolerant¹. » Quid est, « Tolerantes? » Quia differimini. Oratis et differimini, tolerate quod differimini. Toleretur quod differtur; quia cum venerit, non aufertur.

VII. Audisti gemitum in torculari : « Desiderat et deficit » anima mea in atria Domini : » audi unde duret, spe gaudens : « Cor meum et caro mea exultaverunt in Deum » vivum. » Exultaverunt hic in illud. Unde exultatio, nisi de spe? Quo exultaverunt? « In Deum vivum. » Quæ tibi exultaverunt? « Cor meum et caro mea. » Unde exultaverunt? « Nam et passer, inquit, invenit sibi domum, ut » turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos². » Quid est hoc? Duo dixerat, et duo reddidit in similitudinibus avium : dixerat exultasse cor suum, et carnem suam, et his duobus reddidit passerem et turturum : cor tanquam passer, caro tanquam turtur. Invenit sibi domum passer, invenit sibi domum cor meum. Exercet pennas in virtutibus hujus temporis, in ipsa fide et spe et charitate, quibus

¹ Rom. xii, 12. — ² Psal. lxxxiii, 4.

volet in domum suam : et cum venerit permanebit, et jam querula vox passeris quæ hic est, non erit ibi. Nam ipse est querulus passer, de quo in alio Psalmo dicit : « Sicut » passer singularis in tecto¹. » De tecto volat ad domum. Jam sit in tecto, calcet domum carnalem : habebit quemdam cœlestem locum, perpetuam domum : passer iste finiet querelas suas. Turturi autem dedit et pullos, id est, carni : « Invenit nidum turtur, ubi ponat pullos suos. » Passer domum, turtur nidum, et nidum utique ubi ponat pullos suos. Domus tanquam ad sempiternum eligitur, nidus ad tempus congeritur. Corde cogitamus Deum, tanquam volante passere ad suam domum : carne autem agimus opera bona. Videtis enim per carnem sanctorum quanta bona fiant : per hanc enim operamur, quæ jussimus operari, quibus adjuvamur in hac vita. « Frange » esurienti panem tuum, et egenum sine tecto induc in » domum tuam ; si videris nudum, vesti² : » et cætera talia quæ nobis præcepta sunt, non operamur nisi per carnem. Passer ergo ille qui cogitat domum suam, non recedit a turture quærente sibi nidum, ubi ponat pullos suos : non enim abjicit illos ubicumque, sed invenit sibi nidum, ubi eos ponat. Dicimus autem, fratres, quod nostis : Quanti videntur præter Ecclesiam bona operari : Quam multi etiam Pagani pascunt esurientem, vestiunt nudum, suscipiunt hospitem, visitant ægrotum, consolantur inclusum? Quam multi hæc faciunt? Quasi videtur parere turtur : sed non sibi invenit nidum. Quam multa multi hæretici non in Ecclesia operantur, non in nido pullos ponunt? Conculcabuntur et conterentur ; non servabuntur, non custodientur. In hujus enim carnis operatricis persona posita est quædam mulier ab apostolo Paulo, cum ait : « Adam non est seductus, mulier autem

¹ Psal. ci, 8. — ² Isaï. lviii, 7.

» seducta est¹. » Postea enim Adam consensit mulieri : nam a serpente mulier seducta est². Nec modo potest aliqua mala suasio nisi carnis tuæ primo desiderium commovere, cui postea si mente consenseris, cecidit et passer : si autem vincuntur desideria carnis, tenentur membra ad opera bona, arma concupiscentiæ auferuntur ; et incipit turtur habere pullos. Propterea quid ibi ait Apostolus ? « Salva autem erit per filiorum generationem³. » Mulier vidua sine filiis, si perseveret, nonne beatior erit⁴ ? Numquid salva non erit, quia non parit filios ? Virgo Dei non melior erit ? numquid salva non erit, quia filios non habet ? aut ad Deum non pertinet ? Salva ergo erit mulier, quæ in typo carnis accipitur, per filiorum generationem, id est, si faciat opera bona. Sed non ubicumque turtur inveniatur nidum sibi, ubi ponat pullos suos : in fide vera, in fide catholica, in societate unitatis Ecclesiæ pariat opera sua. Propterea et de illa cum loqueretur Apostolus, ita subiecit : « Salva autem erit per filiorum generationem, » si permanserit in fide, et dilectione, et sanctificatione, » cum sobrietate⁵. » Permanendo ergo in fide, ipsa fides nidus est pullorum tuorum. Nam propter infirmitatem pullorum turturis tuæ dignatus est Dominus præbere tibi unde nidum faceres : indutus est enim foeno carnis, ut ad te veniret. In ista fide pone pullos tuos, in isto nido operare opera tua. Qui enim sunt nidi, vel quis est nidus ? sequitur statim : « Altaria tua, Domine virtutum. » Cum dixisset : « Et turtur invenit sibi nidum, ubi ponat pullos » suos : » quasi quæsisset : Quem nidum ? « Altaria tua, » Domine virtutum, Rex meus et Deus meus. » Quid est, « Rex meus et Deus meus ? » Qui regis me, qui creasti me.

¹ 1 Tim. II, 14. — ² Gen. III, 6. — ³ 1 Tim. II, 15. — ⁴ 1 Cor. VII, 40. — ⁵ 1 Tim. II, 15.

VIII. Sed hic nudus est, et hic peregrinatio, et hic suspirium, et hic tritura, et hic pressura, quia hic torcular : quid est autem quod desiderat ? quid concupiscit ; quo it ? quo tendit desiderium nostrum ? quo nos rapit ? Hic positus illa meditatur, positus inter tentationes, positus inter pressuras, positus in torcularibus, suspirans in superna promissa ; quasi quid ibi acturus, jam præmeditatur gaudia futura. « Beati, inquit, qui habitant in domo » tua¹. » Unde beati ? Quid habitari ? quid acturi ? Omnes qui beati dicuntur in terra, habent aliquid, et agunt aliquid. Beatus est homo ille, tot prædiis, tanta familia, tanto auro et argento : habendo beatus dicitur. Beatus est, ad illos honores pervenit, ad proconsulatum, ad præfecturam : agendo beatus dicitur. Ergo aut habendo, aut agendo. Unde autem ibi beati ? Quid habituri ? quid acturi ? Quid habituri, jam supra dixi : « Beati qui habitant in » domo tua. » Domum tuam si habueris, pauper es ; domum Dei si habueris, dives es. In domo tua timebis latrones, domui Dei murus ipse Deus est. « Beati ergo qui » habitant in domo tua. » Possident Jerusalem cœlestem sine angustia, sine pressura, sine diversitate et divisione limitum : omnes habent eam, et singuli habent totam. Magnæ illæ divitiæ. Non angustat frater fratrem, nulla ibi indigentia est. Quid ergo ibi acturi ? Omnium enim actionum humanarum mater necessitas. Jam, fratres, breviter dixi : Currite animo per quaslibet actiones, videte, si eas parit, nisi necessitas. Ipsæ memorabiles artes quæ magnæ videntur in subveniundo, patrocina linguæ et adjectoria medicinæ ; ipsæ sunt enim in hoc sæculo excellentes actiones : tolle litigatores, quibus opitulatur advocatus ? tolle vulnera et morbos, quid curat medicus ? Et omnes istæ actiones nostræ ad quotidianam vitam quæ exiguntur

¹ Psal. LXXXIII, 5.